

OPINIE

Olief en gas

Energie Nederland, jaargang 7, nr. 16 • dinsdag 21 december 2004

De koopkracht van olie

De koers van Amerikaanse dollar is erg laag. Voor de eurolanden verzacht dat de gevolgen van de recente relatief hoge nominale olieprijsen op de economie. Dat verklaart wellicht het geringe gekreun van Europese zijde in de afgelopen maanden. De producerende landen klagen echter wel over de dollarkoers. Die heeft namelijk een drukkend effect op de koopkracht van olie voor landen die meer importeren uit niet-dollarlanden dan uit dollarlanden. Wisselkoersen hebben een behoorlijke invloed op de koopkracht van olie en heeft ook in het verleden tot felle discussies geleid over de rol van de dollar.

In de OPEC-vergadering van 10 december jl. kwam deze problematiek wederom aan de orde. In de volgende vergadering wordt gesproken over een verhoging van de prijs-

Door
Coby van der
Linde

band van nu nog officieel 22-28 dollar per vat naar een niveau dat boven de 30 dollar ligt. Deze nieuwe prijsband is een reflectie van de nieuwe vraag-aanbod verhouding op de markt, de geringe flexibiliteit in de aanbodcapaciteit, maar ook van de wens van de OPEC-leden een reële olieprijs van minimaal 25 dollar te bereiken. Deze prijs hebben ze nodig om de begroting te financieren en de betalingsbalans niet te laten verslechteren.

De koers van de dollar staat onder stevige druk door de grote tekorten in de overheidsbegroting en de lopende rekening in de Verenigde Staten. De bereidheid van, met name, Aziatische landen om deze tekorten te financieren behoedt de dollar nochtans voor een verdere val, maar het vertrouwen in de Amerikaanse economie is niet

hoog. Vooralsnog zijn er geen tekenen dat het Amerikaanse economische en monetaire beleid een ommezwaai zal maken om de tekorten te verkleinen. De 30 procent depreciatie van de dollar ten opzichte van de euro en de yen sinds 2002 is aanzienlijk. Het vooruitzicht dat de dollar niet snel zal appreciëren zal de OPEC-ministers sterken in de idee dat de olieprijs structureel op een hoger nominaal niveau zal moeten worden gestabiliseerd om de koopkracht van olie enigszins te behouden ten opzichte van de euro en yen. Ter compensatie voor de depreciatie van de dollar moet de olieprijs dan rond 35 dollar per vat uitkomen.

Niet alle OPEC-landen worden in gelijke mate getroffen door de daling van de koopkracht van olie. Dat hangt vooral af van de mate van importen uit landen met andere valuta dan de dollar of aan de dollargerelateerde landen. De OPEC-landen die het meest handel drijven met niet-dollarlanden, zoals Lybië, Iran en Algerije die meer dan 85 procent van hun importen uit dergelijke landen halen, worden volgens Petroleum Intelligence Weekly (PIW) het zwaarst getroffen door de depreciatie. Voor de OPEC als geheel komt gemiddeld 78 procent van de importen uit niet-dol-

larlanden. Het verklaart de zorgen van de olieministers over de dollarkoers.

Het voornemen van de OPEC-ministers om de prijsband te verhogen, bevestigt dat we voorlopig moeten rekenen op structureel hogere olieprijsen. Een mogelijk gevolg van de stabilisering van de olieprijsen op een hoger niveau is dat de potentiële vraag niet gerealiseerd wordt. Dit neemt de druk op OPEC-landen om de productiecapaciteit te verhogen wellicht op de kortere termijn enigszins weg, maar voert de druk op de ontwikkelingsagenda op.

Zwak

De verhoging van de prijsband is slechts één van de mogelijke reacties van de OPEC. In de afgelopen jaren is al verschillende malen geopperd om de olieprijsen te koppelen aan een valutamandje om minder gevoelig te zijn voor fluctuaties in de koers van de dollar. In de jaren zeventig werd in OPEC-kringen serieus gesproken over een dergelijk beleid. De appreciatie van de dollar na 1980 deed de discussie weer verstommen. Olieminister Naimi lijkt op grond van zijn uitspraken te vertrouwen op een spoedig herstel van de dollar. Amerikaanse economen zijn daar niet zo zeker van. Enkele landen hebben, deels uit politieke motieven, recentelijk zelfs geopperd olie te gaan verhandelen in euro's. Zowel Iran als Rusland heeft deze mogelijkheid onderzocht, terwijl Irak er onder Saddam Hoessein daadwerkelijk toe overging. Overigens deed Irak dat in een periode dat juist de euro zwak was.

Voor landen die veel handelen met de Europese Unie kan dat een aantrekkelijke gedachte zijn omdat ze op deze manier wisselkoersrisico's kunnen verkleinen. De gevolgen van een dergelijke stap voor de wisselkoersverhoudingen in de wereld zijn groot. Toch wordt zo'n initiatief, wellicht een enkel land uitgezonderd, niet snel genomen. Er bestaan ook voordelen in het uitdrukken van de olieprijs in één munt. De prijzen van olie zijn transparant en verschillen kunnen gemakkelijk weg worden gearbitreerd. De invloed van wisselkoersveranderingen op de koopkracht van olie zou nog groter worden. Bovendien hebben veel olielanden ook bezittingen in dollars en de kans dat de koers van de dollar verder daalt bij een significante overstap op euro-oliehandel is aanzienlijk.

Grootouders

Wisselkoersen hebben grote invloed op de koopkracht van olie en op de inkomsten van producerende landen en de uitgaven van consumerende landen. Een verhoging van de OPEC-prijsband lag om verschillende redenen al in het verschiet. De depreciatie van de dollar heeft daar alleen maar een extra argument aan toegevoegd. Zo worden de voordelen van de goedkope kerstinkopen in New York gemakkelijk teniet gedaan en verdwijnen de voordelen, als het aan de OPEC ligt, in onze gulzige auto's op weg naar de grootouders. ■

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Internationale Politieke Economie en Internationale Oliemarkten aan de Universiteit Leiden, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.